CO SIKORY ROBIĄ ZIMĄ?

SIKORY
sikorowate (Paridae)
rodzina ptaków z rzędu wróblowych (Passeriformes)

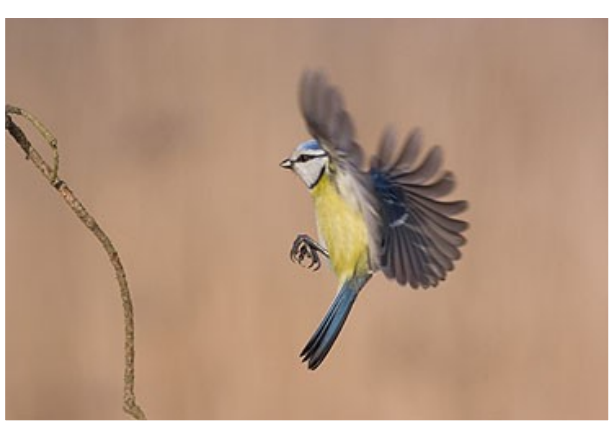

CHARAKTERYSTYKA SIKOR

Obejmuje gatunki lądowe, nadrzewne, zamieszkujące Eurazję, Amerykę Północną i Afrykę (poza Saharą). Ptaki te charakteryzują się następującymi cechami:

- Osiągają niewielkie rozmiary (średnia długość ciała: 11,5–14 cm, masa ciała: 6–20 g; wyjątek: sikora sułtańska, około 22 cm długości i 40 g)
- Mają krótkie skrzydła, ogon stosunkowo długi,
- W upierzeniu przeważa kolor brązowy, biały, szary i czarny, u części gatunków również żółty; większość charakteryzuje się kontrastowym, najczęściej czarno-białym, ubarwieniem głowy; u niektórych obecny czub,
- Mają 10 lotek I rzędu oraz 12 sterówek,
- Mają dość krótki, mocny dziób (odżywiają się zazwyczaj owadami, do tego nasionami i owocami jagodowymi),
- Zazwyczaj zniesienie liczy od 4 do 12 jaj (przedstawiciele gatunków zamieszkujących strefę tropikalnych składają ich przeciętnie mniej), których wysiadywanie trwa 13–14 dni, a młode pozostają w gnieździe przez kolejne 17–20 dni

Są to w większości gatunki o dużej liczebności (przykładowo sikora bogatka jest jednym z najliczniejszych ptaków Polski).

Do polskiej awifauny zalicza się 6 gatunków, wszystkie są objęte ścisłą ochroną gatunkową

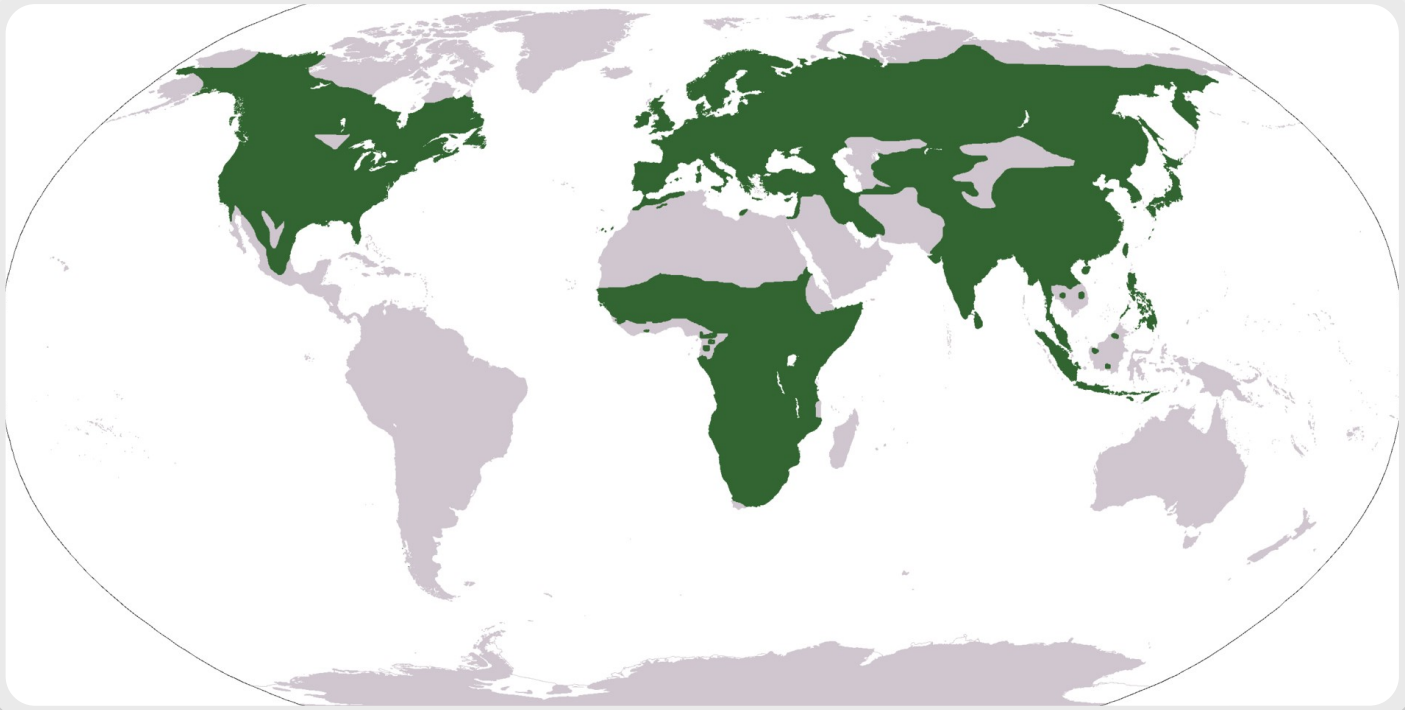

ZASIĘG WYSTĘPOWANIA SIKOREK

CO JEDZĄ SIKORKI?

- Najprościej jest dawać im słoninę.
- Surową, bez soli i przypraw.
- Można ją zawiesić za oknem, ale trzeba to zrobić tak, by nie dosięgnęły do niej ani kot, ani pies, ani kuna.
- Słoninę zdejmujemy po 2-3 tygodniach, bo jełczeje.
- Najbardziej uniwersalnym pokarmem są jednak nasiona słonecznika.
- Łuskane, bo nie wymagają od ptaków dodatkowej pracy (niełuskane są jednak tańsze).
- Można również podawać kruszone orzechy włoskie i laskowe, nieco bakalii, a także konopie.

BOGATKA

- Wizerunek tego ptaka jednoznacznie kojarzy nam się z sikorami.
- Już od najmłodszych lat, w żłobkach, przedszkolach, szkołach nauczyciele mówiąc „sikora” mają na myśli ptaka z czarną głową, białymi policzkami, żółtym brzuchem podzielonym na dwie części przez czarny pasek w zależności od płci ptaka grubszy bądź cieńszy.
- Oczywiście pasek bardziej rzucający się w oczy jest domeną samców, natomiast samice nie mogą, a nawet nie muszą chwalić się taką ozdobą.
- Wierzch ciała oliwkowozielony, który przechodzi na pokrywy skrzydłowe I, II i III rzędu.
- Lotki są czarne z białym obrzeżeniem, natomiast sterówki wewnętrzne czarne a te najbardziej zewnętrzne białe.
- Nogi z kolei są ciemnoniebieskie.
- Osobniki młodociane, które jeszcze można spotkać jesienią – najczęściej są to ptaki z późnych lęgów – różnią się od osobników dorosłych mniej kontrastowym upierzeniem oraz bardziej matowym ubarwieniem piór.

MODRASZKA

- Modraszka w odróżnieniu od bogatki ma bardzo dużo niebieskich elementów w swoim upierzeniu.
- Nie bez przyczyny została nazwana po polsku modraszką, a brytyjczycy mówią o niej niebieska sikora.
- Ma niebieską czapeczkę na głowie.
- Niebieskie pokrywy skrzydłowe IIIgo rzędu, niebieskie lotki oraz niebieskie sterówki, niebieskie nogi!
- Wymiary ciała też ma mniejsze od bogatki.
- Żółty brzuch przedzielony czarnym (ale nie tak grubym) paskiem, wierzch ciała wraz z pokrywami I i IIgo rzędu oliwkowozielone, na głowie białe policzki i czarny podbródek.
- Od potylicy do dzioba przez oko ciągnie się czarny pasek, którego zakończenie stanowi czarny dziób.

SOSNÓWKA

- Głowa sikorki sosnówki jest czarna z białymi policzkami oraz czarnym podbródkiem.
- Z tyłu głowy znajduje się biała plamka rozciągająca się od potylicy aż do czubka głowy.
- Wierzch szaroniebieski, a niekiedy nawet oliwkowozielony, zależy od tego jak pada nań słońce.
- Lotki wraz ze sterówkami czarno ubarwione, ale końcówki piór mogą mieć białą obwódkę, natomiast pokrywy skrzydłowe mają białe plamki tworzące w całości wąski, biały pasek.
- Brzuch ciemno szary, a sam ptak jest mniejszy od bogatki i modraszki, przez ornitologów uznawany za najmniejszą przedstawicielkę sikor.

CZUBATKA

- Sikorka czubatka wygląda zdecydowanie inaczej od pozostałych ptaków z tej grupy.
- Sam fakt posiadania czubka stanowi ewenement.
- Poza tym głowa ptaka jest cała biała z czarną szachownicą na wspomnianym czubku oraz czarnym podgardlem i czerwonym okiem, od którego odchodzi czarny pasek w stronę potylicy tworzący wzór na kształt odwróconej litery „C”.
- Dodatkowo głowę od reszty ciała oddziela czarny pasek.
- Na tułowiu barwy oraz wzory są bardziej zachowawcze.
- Pierś biała łagodnie przechodząca w kremowy brzuch.
- Wierzch ciała, pokrywy skrzydłowe, lotki oraz sterówki są kremowo-brązowe.
- Nogi ciemnoróżowe, a czasami nawet przechodzące w fiolet.

CZARNOGŁÓWKA I UBOGA

- Nie bez powodu sikory noszą swoją nazwę.
- Sikorkę czarnogłówkę charakteryzuje typowo czarna głowa, oczywiście tradycyjnie z białym policzkiem, czarnym podgardlem i czarną czapeczką ciągnącą się aż do potylicy.
- Sikora uboga również wygląda niemal identycznie.
- Czarna głowa, czarny podbródek, białe policzki.
- Bardziej dociekliwi zauważą jednak różnicę, kiedy będą mieli okazję obserwować osobniki dorosłe.
- U tych najlepiej widać różnicę między jednym a drugim gatunkiem.
- Należy dokładnie przyjrzeć się podbródkowi ptaka.
- Otóż sikora uboga ma podbródek przypominający trójkąt, którego czubek kończy się na dziobie, natomiast ramiona rozchodzą się na bok od niego.
- U czarnogłówki z kolei podbródek to malutki kwadracik nie sięgający do piersi.
- Poza tym oba ptaki są szaro-brązowe, mają jaśniejszy brzuch i ciemniejszy wierzch, przy czym większy kontrast między ubarwieniem brzucha oraz wierzchu ciała występuje u czarnogłówki.

SIKORY

CO NAS ZACIEKAWIŁO ?

SIKORKA UBOGA

Śpiewa ostro brzmiącym głosem "tji, tji, tij" lub krótko "cidje".

- Bardzo przywiązuje się do swojego terytorium. Pary latami trzymają się razem, prowadząc osiadłe życie i na zmianę używając znanych sobie dziupli lęgowych. Zmieniają je co 2 lata, ze względu na obecne w starych gniazdach pasożyty. Samiczka sama buduje gniazdo i wysiaduje jaja. Do wychowania potomstwa samiec przyłącza się dopiero w momencie karmienia piskląt.

CZARNOGŁÓWKA

- Samce nie różnią się od samic, więc brak u nich dymorfizmu płciowego. W stadkach zimowych czarnogłówka wyróżnia się agresywnymi walkami o pokarm znaleziony przez inne osobniki. Jest płochliwa i nieufna wobec ludzi, dlatego dość rzadko odwiedza karmniki. Wraz z nastaniem jesieni gromadzi zapasy na zimę – wciska pająki, owady i nasiona w zakamarki kory lub pod rosnące na niej porosty.

Typowy zaśpiew **"tsi-tsi bebe".**

BOGATKA

- Potrafi zbudować gniazdo w najdziwniejszych miejscach: w huśtawkach na placach zabaw, szlabanie na przejeździe kolejowym, słupku ogrodzeniowym, skrzynce na listy czy rozdzielni elektrycznej. Regularnie odwiedza karmniki a w miastach bogatki biorą pokarm wprost z rąk ludzi, co niewątpliwie zjednuje im ludzką sympatią.

MODRASZKA

- Rozpoznanie płci modraszek może nastręczać trudności, zwłaszcza w sezonie pozalęgowym. Nie sprawia to kłopotu samym sikorkom, ponieważ w promieniowaniu UV (które ptaki widzą, w przeciwieństwie do człowieka), błękitna głowa i pokrywy skrzydłowe modraszek świecą jak latarenki, najintensywniej u dorosłych samców a najsłabiej u młodych samic.

Śpiewa 2-3 zgrzytliwie tony a następnie słychać czysty, głębszy trel **"ti-ti-ti-tirrrrr".**

CZUBATKA

- Posiada charakterystyczny czarno-biały czubek na głowie. Jedyny gatunek sikor, które potrafią przeżyć w rozległych, suchych i ubogich borach sosnowych, gdzie prowadzą osiadły tryb życia. Radzi sobie doskonale gdy w upalnej pogodzie brakuje wody a owadów jest niewiele. Robi zapasy na zimę: zebrane nasiona drzew iglastych i małe owady ukrywa między igliwiem.

Typowy śpiew:
"wice, wice, wice"
z akcentem
na pierwszą sylabę

Woła
niezmiennym
Tonem
"tsi giurrr,,,

SOSNÓWKA

- Jest bardzo ruchliwa. Podskakuje, przemyka i trzepocze się bez ustanku w iglastych zaroślach.
- Sosnówki koczują i regularnie wędrują w poszukiwaniu pokarmu. Gniazda budują w dziuplach drzew, okazyjnie także w mysich norach.

NASZE BADANIA I OBSERWACJE

MIEJSCE OBSERWACJI

- Miejsce obserwacji ptaków jest położone przy ulicy Tartacznej, na obrzeżach osiedla Drzewice. W pobliżu znajduje się las mieszany (sosny, akacje, brzozy). Jest to spokojna okolica domów jednorodzinnych starych jak również nowo wybudowanych. Na każdej działce oprócz domów, znajdują się budynki gospodarcze (szopy, wiaty, stare stodoły, drewutnie lub garaże) W sąsiedztwie znajduje się również gospodarstwo rolne z hodowlą zwierząt gospodarskich.
- Okolica jest przyjazna dla ptaków, bogata w zadrzewienia i krzewy dziko rosnące oraz nasadzone przez człowieka. Tu ptaki mogą znaleźć idealne kryjówki przed zimnem i deszczem oraz pożywienie.

MAPA OBSERWACJI

legenda:

ptasie schronienia:

- dziuple
- budki lęgowe
- stogi siana,słomy
- gęste pnącza
- drzewa i krzewy o gestym pokroju
- opuszczone budynki
- szopy drewutnie

ptasie stołówki:

- karmniki domki
- kule tłuszczowe
- słonina

karmniki półnaturalne:

- ogniki,berberysy
- aronia
- pigwowiec japoński
- grządki i kwietniki

miejsce obserwacji

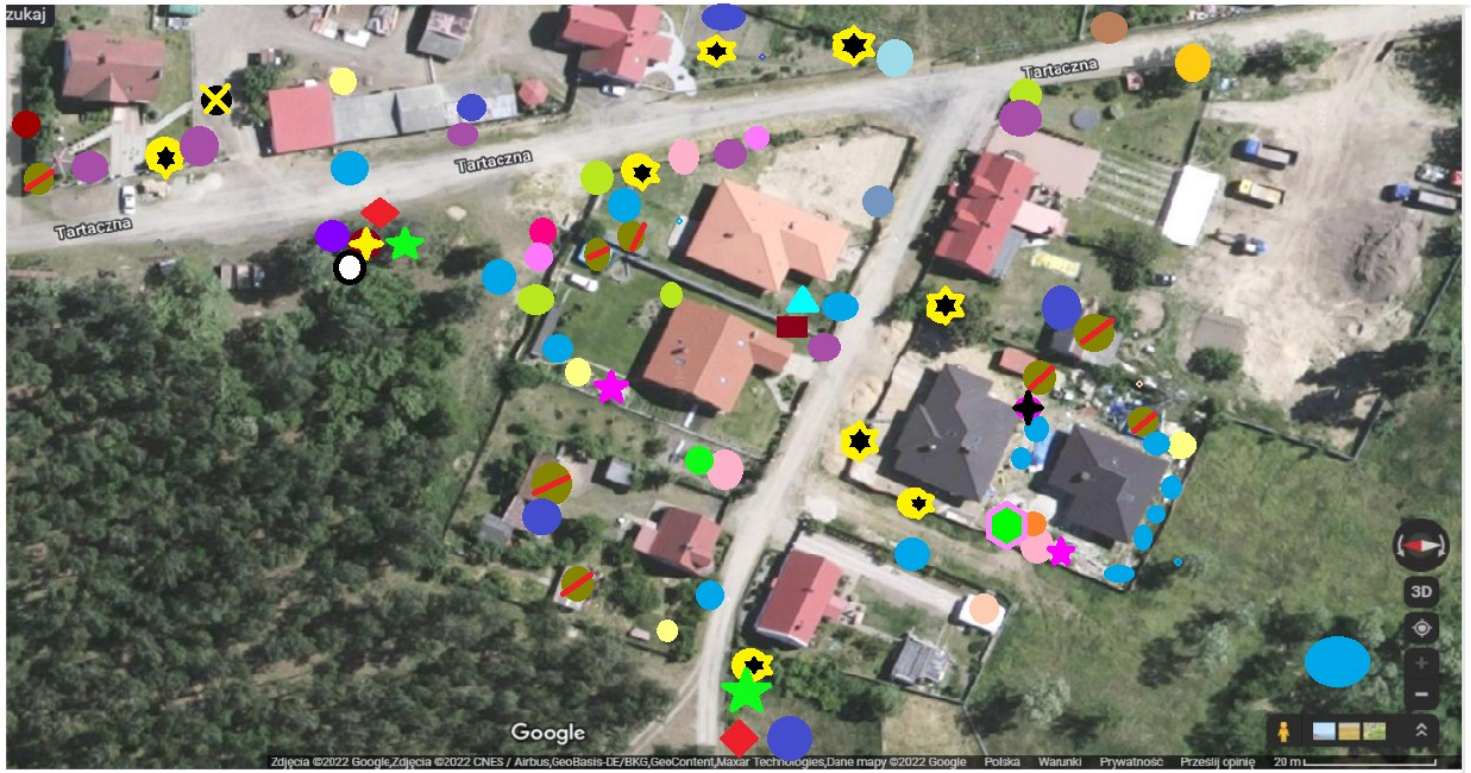

- drzewa owocowe
- kompostowniki
- karmniki zwiarząt gospodarskich

karmniki naturalne:

- bez czarny
- śliwa tarnina
- dzika róża
- głóg
- leszczyna
- jarząb pospolity
- bluszcz pospolity
- jemioła
- niegrabione liście
- mahonia
- winobluscz

ŻYWOPŁOTY, GRZĄDKI, KWIETNIKI

DRZEWA OWOCOWE, BLISKOŚĆ LASU I GOSPODARSTWA ROLNEGO, STARE BUDYNKI

NASZE PRACE, SPOTKANIA I KONSULTACJE

OBSERWACJE PTAKÓW

WNIOSKI Z OBSERWACJI

- Gatunkami sikorek, które przylatywały do miejsca obserwacji były bogatka i modraszka. W czasie trwania obserwacji (przez 20 dni) łączna ich liczba wyniosła 160 bogatek i 54 modraszki. Sikorki były najliczniejszą grupą ptaków. Najwięcej ptaków przylatywało w godzinach od 7-10 rano i od 15-16.

- Sikorki najchętniej zjadały kule tłuszczowe i ziarna oraz zawisały na słoninie. Nie szukały pożywienia w naturalnych stołówkach. Przylatywały w grupach i siadały na gałązkach skacząc coraz niżej z gałązki na gałązkę aż docierały do karmnika. Jakikolwiek szelest lub ruch płoszył je, jednak za chwilę wracały.

- Oprócz sikorek do karmników przylatywały także wróble zwyczajne (Passer domesticus) .

ZAOBSERWOWANE ZACHOWANIA PTAKÓW

- Ciekawe jest to jak sikorki bogatki zachowywały się podczas jedzenia. Kiedy w karmniku była sikorka to nie pchały się jedna na drugą tylko czekały aż jedna skubnie ziarenko i odleci. Wówczas podlatywała druga w to miejsce, później trzecia i czwarta. Na kulach tłuszczowych też zawisały po obu różnych stronach tak aby sobie nie przeszkadzać.

- Karmniki odwiedzały także wróble domowe.

W czasie 20 dni zaobserwowano 84 ptaki tego gatunku.
Najwięcej było ich w godzinach całkiem porannych.
Te z kolei widząc sikorki przy karmnikach więcej pokarmu szukały na ziemi. Przylatywały jednak także do karmnika i skubały pokarm z kul tłuszczowych.

LICZBA I GATUNKI OBSERWOWANYCH PTAKÓW

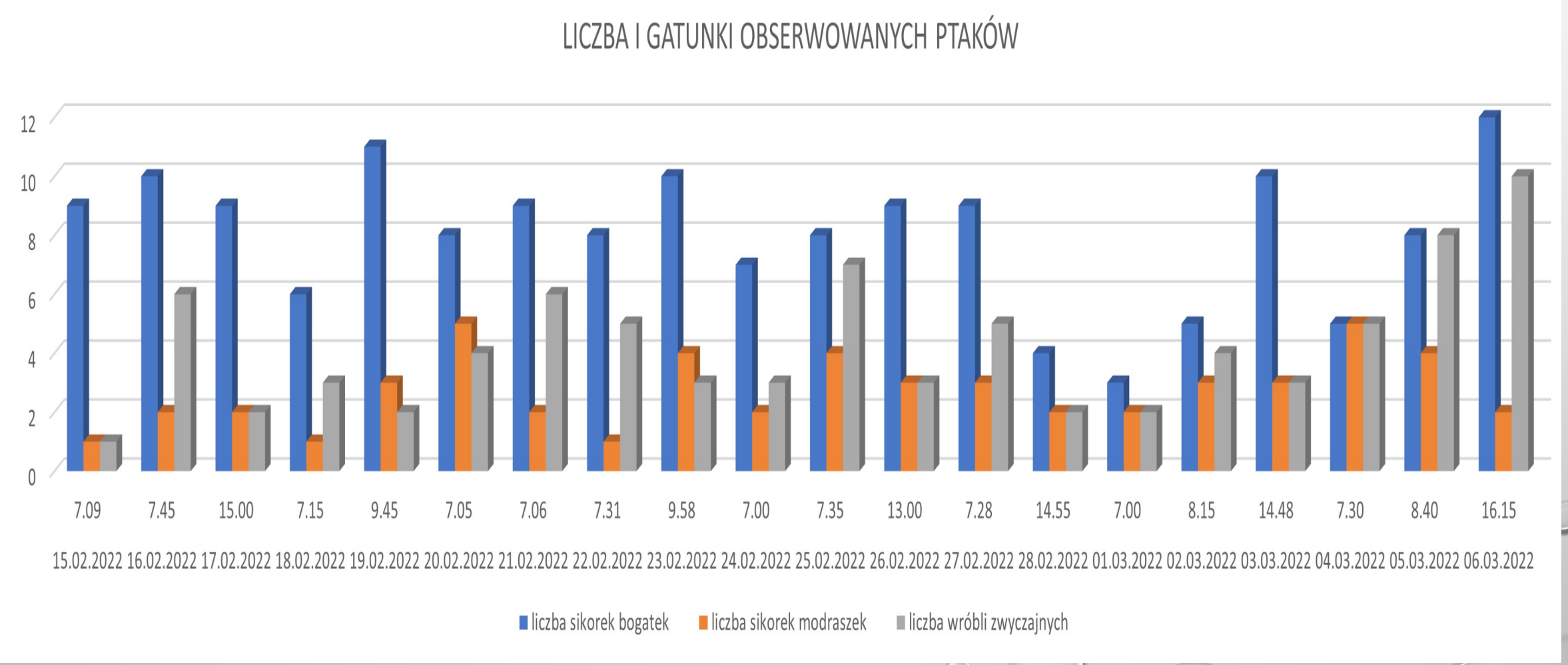

PODSUMOWANIE

- Do naszego miejsca obserwacji spośród sikorek przylatywały tylko bogatki i modraszki. Pozostałe gatunki sikorek unikały kontaktu z człowiekiem, mogły również szukać sobie pożywienia w lesie lub w pobliżu gospodarstwa rolnego.
- Być może bardziej dzikie sikorki wyniosły się gdzieś dalej, ponieważ latem okoliczny las został mocno przerzedzony przez wycinkę drzew.
- Wróble jako ptaki wszystkożerne są wszędobylskie i dosyć związane z człowiekiem. Korzystają z każdej możliwości zdobycia pokarmu, dlatego przylatywały także do naszych karmników.
- Udział w konkursie i prace badawcze zmobilizowały nas do zdobycia wiedzy o sikorach i poznania ich zwyczajów.
- Nasze działania opisałyśmy w artykule, który został zamieszczony na stronie internetowej szkoły www.Sp3kostrzyn.pl

Dziękujemy za uwagę

Drużyna SP3 Kostrzyn nad Odrą
Julia Waskin
Gabriela Gozdek
Martyna Łakomska